

nemški in madjarski narod v tej državi prva, drugi pa da kot narodi sploh ne pridejo resno v poštev.

Gre se pa še za več. S tem, da se ne zapisuje narodnost, nego „občevalni jezik, se da pačiti resnico o narodnostnih razmerah in se da število Nemcev in Madjarov umetno pomnožiti, število Slovanov umetno znižati, a s tem se Slovanom prikrajšajo tudi njih državljanske pravice, kajti pri ljudskem štetju dobljeni izkaz je za dobo desetih let podlaga pri presojevanju gotovih narodnostnih zahtev in potreb. Na podlagi ljudskega štetja in izkaza o občevalnem jeziku je hotel Gautsch razdeliti Češko v dve pokrajini, na tej podlagi je Körber uredil svoj jezikovni načrt, na tej podlagi se presojajo narodnostne razmere tudi na Štajerskem, na Koroškem, na Primorskem in tudi na Kranjskem.

S tem je pa dokazano, da indentificira država občevalni jezik z narodnostjo, to smatra občevalni jezik za histerij narodnosti, in zato je naša sveta dolžnost, da pri prihodnjem štetju opišemo v rubriko občevalni jezik vedno svojo narodnost.

Politični pregled.

Položaj. — Državnozbornske volitve so že v vseh kroninah razpisane. Začele se bodo sredi decembra a končane bodo do 20. januarja. Zdaj vemo tudi, da je to zadnji poskus, vladati ustavno. Cesar je namreč pri vojaških vajah v Galiciji rekel načelniku poljskega kluba: Razpust državnega zbora in nove volitve so zadnje ustavno sredstvo, katero sem poskusil. Ako bi ta poskus ne imel uspeha, moramo biti pripravljeni na novo dobo absolutizma.

Nove volitve. — Volilno gibanje na Češkem obrača našo občno pozornost. To je naravno, saj je od postopanja čeških poslancev odvisna nadaljna prihodnost državnega zbora. Reči se mora, da postopa mladočeška stranka jako previdno. V tem, ko so radikali z Bašo na čelu izdali parolo, da se mora obstrukcija na vsak način nadaljevati, zahteva mladočeška stranka, naj se njenim poslancem da glede taktike popolna svoboda. Nekaj upanja, da neha obstrukcija, je torej še.

Cesarjeva graja nadškofa Stadlerja. — Ravnatelj cesarjeve kabinetne pisarne je sarajevskemu nadškofu Stadlerju pisal to-le pismo: „Obširna poročila, katera so prinašali v teku katoliškega shoda v Zagrebu, so mej drugim tudi omenjala, da je Vaša nadškofovska milost na banketu, ki je tvoril zaključek shoda, v gorkih besedah izrazila željo, naj bi se Bosna in Hrvatska zjedini čim preje. Ker je to vprašanje čisto politično ter leži torej izven svetega poklica Vaše nadškofovske milosti ter spada rešitev tega vprašanja v delokrog gotovih posvetnih faktorjev, zlasti pa v suverenske pravice našega premilostnega cesarja, zato bi bilo upravičeno misliti, da je zgoraj omenjeno poročilo napačno, in da Vaša nadškofovska milost tega ni izrekla. Ako pa se je to venderle zgodilo, moramo naznaniti po najvišjem naročilu Vaši nadškofovski milosti resno svarilo in trdno pričakovanje Njegovega Veličanstva, našega premilostnega gospoda, da se v bodoče Vaša nadškofovska milost i v svojih govorih, i v svojih dejanjih političnih vprašanj ne bode udeleževala.“

Notranja politika. — Na dnevnem redu pri nas v Avstriji so nove državnozbornske volitve, ki se bodo vršile med 15. decembrom t. l. in pa do 18. januarja l. 1901. Volilno gibanje bode pri novih volitvah povsod ne le živahno, marveč burno. Na Češkem bodo nastopale pri novih volitvah

razne stranke. Poleg dosedanje mladočeške, postavile bodo svoje kandidate tudi radikalna, realistična, pod vodstvom dr. Masařika in socijaldemokratska. A te stranke bodo postavile svoje kandidate le v takih volilnih okrajih, kjer se ni bati, da bi prodrli kak nemški kandidat. Tudi v Galiciji se je ustanovilo več volilnih odborov in je skoro gotovo, da izgubi poljski klub tam več svojih mandatov, posebno si bodo prizadevali Rusini, da izpulijo Poljakom vsaj nekaj mandatov iz rok. Istotako ni nemogoče, da se pomnoži tudi število pristavev patra Stojalowskega vsaj za nekaj mož. Posebno pa si obetajo od novih volitev bogate žetve nemški nacionalci in govore celo, da pride v njih roke tudi Einspielerjev mandat, torej jedinega zastopnika koroških Slovencev. Pa tudi nemška katoliška ljudska stranka izgubi pri prihodnjih volitvah najbrže nekoliko mandatov. Nemške stranke se zdaj dogovarjajo o kompromisu med seboj, pa ta pogajanja bržčas ne bodo imela uspeha. Tudi socijalni demokratje se nadejajo kake pridobitve od novih volitev. Potemtakem, ako se nade zgorej navedenih strank uresničijo, naraslo bode število radikalnih elementov v novem državnem zboru za mnogo. A čim več takih elementov, tem težje bode izhajati z njimi, in niti misliti na to, da bi bil novi državni zbor sposobnejši za delo, nego je bil dosedanj. Ako je pa res, kar nam poroča brzojav iz Jasla, kjer se zdaj nahaja pri vojaških vajah Nj. Veličanstvo naš cesar — potem so šteti meseci naši ustavi. Po zgorej omenjenih brzojavnih poročilih se je namreč izreklo Nj. Veličanstvo nasproti predsedniku poljskega kluba vitezu Jaworskemu, ki se mu je tam poklonil, da je razpust državnega zbora zadnji poskus, da-li se da še ustavnim potom urediti naše notranje politične razmere. Ako bi bil torej tudi na novo izvoljeni državni zbor za delovanje nesposoben, bi bil to dokaz, da ni več mogoče ustavnim potom napraviti redu v Avstriji.

Rusija in Srbija. — Da so vezi, katere družijo malo slovansko državo na Balkanu z veliko in mogočno Rusijo, močnejše, kakor to želijo nasprotniki Slovanstva, kaže sledeče lastnoročno pismo, katero je pisal car Nikolaj srbskemu kralju Aleksandru povodom njegove ženitve. Pismo slôve: „Moj gospod brat! Z izrednim zadovoljstvom sem izvedel iz Vašega pisma o zaroki Vašega Veličanstva z gospo Drago Lunjevico. V očigled prijateljstva in duhovnega sorodstva, ki obstoji med Vašim Veličanstvom in menoj se tega srečnega dogodka najživahneje v duhu udeležujem ter hitim, da izrazim Vašemu Veličanstvu najsrčnejša voščila. Pristavljajoč tem voščilom tudi svoje najboljše želje za srečo Vašega Veličanstva, kakor tudi za srečo Nj. Veličanstva kraljice, Vas prosim še enkrat, da vsprejmete zagotovilo mojega največjega spoštovanja ter ostajam Vašega Veličanstva, mojega gospoda brata, dobri brat Nikolaj.“ — To carjevo pismo seveda zopet ne bode po volji onim krogom, ki si prizadevajo razdvojiti Slované.

Vojna na Kitajskem. — Izvanrednega se zdaj na Kitajskem ne zgodi ničesar, razun, da se tu in tam pojavljajo še vedno posamezni napadi boksarjev na kristjane, kolikor je jih sploh še nahaja na Kitajskem. Pojavljajo se tudi po nekod nasprotja mej rednim vojaštvom in boksarji. Tako so se v severnem delu pokrajine Šantung združili boksarji z družbo „velikega noža.“ Redne kitajske čete so napadle boksarje severno od Kiang-Fu, a so bile premagane. Poroča se tudi o klanju kristjanov v Mandžuriji. Francozki list „Missiona Catholiques“ ima zasebno poročilo, da so boksarji umorili francoškega škofa Guillaona in še dva druga duhovnika, potem več usmiljenih sester in okoli 300 kitajskih kristjanov. S prva so se kitajski kristjani hrabro branili; ko pa so boksarji jeli streljati med nje s topom, zbral je škof Guillon svoje verne v cerkev. Sam je oblekel škofovski ornat (oblačilo) in stopil pred oltar. Kitajci so udrli v cerkev in poklali vse kristjane s škofom vred, potem pa zažgali cerkev. Kakih 70

kristjanov je skušalo pobegniti, a boksarji so jih ujeli, brez usmiljenja poklali, potem pa zmetali v ogenj. O stališču velevlasti v kitajski zadevi se ne izve nič jasnega. Znano je, da je Rusija stavila predlog, naj bi mejnarodne čete ostavile Pekin zdaj, ko je akcija zavzetja završena. Ker pa velevlasti niso predloga Rusije sprejele, je začela Rusija pošiljati čedalje več svojih čet v Pekin tako, da jih bode imela skoro več ondi, kakor vse ostale velevlasti. Vrh tega je stavila Rusija Kitajski nekak ultimatum (zadnji pogoj), vsled katerega naj bi odstopila od vlade cesarica Čuši, a bi zopet zasedel prestol cesar Kvangsi, potem da bi se kaznovalo princa Tuana in vse vodje boksarjev. Kitajska ne jemlje ozira na ultimatum, radi tega se utatorijo ruske čete za stalno v Pekinu. Rusija je toraj prej ko slej gospodar v Kini in v poslednjem času soglašajo z njo poleg Francije in Belgije tudi Japonska in Amerika. Angleško in nemško časopisje pa silno zabavlja na Rusijo in njene zaveznike, češ, da imajo sebične namene. V splošnem pa stvar ne bo tako huda, kakor po nekod kriče. Čuje se, da se vrne cesarica in ves dvor v Pekin pod zaščito 15.000 kitajskih vojakov, ter da se potem prično pogajanja, ki dospe tudi še za nameček Waldersee, kar se zgodi koncem tega meseca.

Obrtnija.

Komu škoduje uvažanje laškega vina v Avstrijo?

Odkar se vpeljuje laško vino v avstrijske dežele po znižani carini, trpijo več ali manj vse naše vinorodne dežele. Na Dolenjskem tega dosedaj nismo Bog zna kako občutili, zato pa trpe toliko huje vinorejci po drugih avstrijskih deželah.

Najhuje so prizadeti Dalmatinci, potem Tirolci in Primorci, tedaj vinorejci po takih deželah, ki so navezane na to, da se vino izpeljuje in prodaja v druge kraje. Tem deželam delajo Lahi s svojim vinom hudo konkurenco, ki postaja od leta do leta neznosnejša, in ki utegne postati prav usodepolna, ako se razmere ne obrnejo na bolje in se ne odpravi nesrečna vinska klavzula.

Najhuje trpe Dalmatinci, ki so zgubili najprej svojo cvetočo kupčijo s francozko deželo, in ki se morajo vrhu tega še boriti z laško konkurenco. Tej deželi preti v vinarstvu popolen propad, ako se razmere ne izpremene.

V čem pa obstoji ta velikanska škoda za imenovane vinske dežele? Ali v tem, da prodajajo Lahi boljše vino, kakor ga zamoremo mi pridelati, ali v tem, da ga prodajajo po tako nizki ceni, da ga pri nas ne moremo po tej ceni prodajati?

Škoda, katero trpi avstrijsko vinarstvo vsled znižane carine za laška vina, prihaja od tod, ker se laška vina prodajajo po tako nizki ceni, da ni mogoče z Lahi tekmovati. Vkljub carini in prevoznim stroškom pridejo laška vina po tako nizki ceni v naše kraje, da bi morali naša vina v zgubo dajati, ako bi hoteli z Lahi konkurirati. Nizka cena laškega vina je vzrok, da pada cena dalmatinskim in tirolskim vinom od leta do leta.

Kako nizka je cena laških vin, nam kaže sledeče dejstvo, da se dobe pitna laška vina postavljena na Dunaj po 10 do 11 gld. 1 hektoliter. Na različne postaje južne Tirolske se pošiljajo prav pitna bela „Sansevero“-vina po 11 gld. do 12 gld. 50 kr. hektoliter.

Za 12 do 14 gld. se dobe že 1 hektoliter prav dobrega laškega vina in za 15 do 17 gld. se kupujejo že najboljše laška vina.

To so cene, s katerimi ni mogoče avstrijskim vinorejcem konkurirati, ker jih vinski pridelek v sedanjih okolščinah več stane.

Tem nizkim cenam laškega vina je tedaj pripisati, da se nahajajo nekatere avstrijske dežele v obupnem položaju, in da jim preti popolen propad, ako se nesrečna vinska klavzula ne odpravi, oziroma ne naloži na laška vina zopet visoka carina.

Kako zelo trpijo navedene dežele zastran vpeljavanja laškega vina po znižani carini, pričajo nam razni shodi, ki se prirejajo po vinskih deželah za odpravo visoke klavzule. Ni še dolgo tega, da so priredili Dalmatinci v Šebeniku tak shod, katerega se je udeležilo na tisoče ljudstva, ki je hrupno zahtevalo pomoči in sklenilo, da se odpošlje deputacijo do cesarja samega, ki naj s posebno spomenico pojasni obupen položaj dalmatinskih vinorejcev in prosi, da se vinska klavzula odpravi.

Tudi deželni kulturni svet Tirolske se je že obrnil s posebno spomenico na kmetijsko ministrstvo, v kateri opisuje nesrečni položaj avstrijskega vinarstva in prosi nujne odpomoči. V tej spomenici pojasnjuje, da se je vinski pridelek v celi državi znižal v letih 1891. do 1897. za 4 milijone hektolitrov na leto, in da imajo vsled tega avstrijski vinorejci za 60 milijonov gld. manj prihodkov na leto. V celi tej dobi so potemtakem za 400 milijonov gld. na izgubi. Da je res tako, povzame se najlože iz zemljiških dolgov, ki so se v tem času silno pomnožili in rastejo od leta do leta. K vsej tej nesreči je prišla na zadnje pa še vinska klavzula, vsled katere se še ta pridelek, ki se sedaj s težkim trudom in obilnimi stroški dobiva, ne more spraviti po pravi ceni v denar. Ker preti za naprej znižana carina za laška vina tudi nam Dolenjcem škodovati, zaradi tega se moramo tudi mi pridružiti vinorejcem drugih avstrijskih dežel in delati na to, da se naloži na laška vina visoka carina, vsaj tako visoka, da se obvaruje domači pridelek pred sedanjo konkurenco, ki je za mnoge kraje pogubonosna, in ki preti tudi nam provzročiti mnogo škode.

Obrtnijske raznoterosti.

Dobavni razpis. C. kr. domobranksko ministrstvo namerava po javni dobavni konkurenci zagotoviti različne potreščine za deželno brambo. Izmed predmetov, ki jih je dobaviti, je zlasti omeniti naslednje: bluže, dolge hlače (Pantalon, ulanke, hlače za v škornje, pasove, čevlje (15.200 parov), jermena, torbe, stojala, uzde, koce za pod sedla, tornistre, etc. Z 1 K kolekovane ponudbe morajo po predpisanem vzorcu dospeti najkasneje do 16. novembra 1900, do 12. ure opoldne v vložni zapisnik c. kr. domobranskega ministrstva.